

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

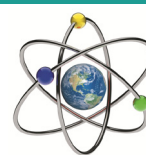
No7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 596 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovkova Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloyevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенство методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdulatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi.....	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldon Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni	268
Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna	

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	280
O'rinova Nilufar Muhammadovna	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida.....	290
Tugalova Madina Erkin qizi	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari	297
Xanova Dilrabo	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies	303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonlarini loyihalashtirish modeli	306
Ametova Guljamila Elbrusovna	
Talabalarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini takomillashtirish	310
Baydjanov Bekzod Xaitboyevich	
Aksiologik yondashuv asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati.....	314
Choriyeva Feruza Amrullayevna	
Ibrayim Yusupovning "Saksovu" she'rini o'qitish metodikasi	317
Darmonov Allayar Abdilxaq uli	
Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi....	320
Ergasheva Anbar Shaymardan qizi	
Oiladagi zo'ravonlik: sabablari, oqibatlar va psixologik yondashuvlar	324
Jo'rayeva Kaniza Akbarali qizi	
Darsda talabalar nutqiy qobiliyatini shakllantirish masalalari.....	329
Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quvchilarida kreativlikni shakllantirishni boshqarish	334
Nasriddinov Xasan Baxtiyor o'g'li	
Nutq nuqsoniga ega bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik aspektlar va pedagogik yondashuvlar ...	339
Normatova Maftuna Kengash qizi, Kamolova Gulshoda Jobir qizi	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasining psixologik va pedagogik manbalardagi talqini	346
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	
OTM talabalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari.....	350
Tokumbetova Mexribonu Shavkat qizi	
Ma'naviy yetuklik sari: jadid adabiyotining o'rni.....	356
Abdullayev Ro'zimuxammad Akramjon o'g'li	
Nemis tilida derivatsion leksik birliklarning o'qitishning lingvodidaktik asoslari	361
Abduraxmanov Sirojiddin Muminkulovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda baholash madaniyatini shakllantirish: adolatli, obyektiv va motivatsiyalovchi baholashga tayyorlash	365
Boymirzayev Farxodjon Raxmatjon o'g'li	
Maktab ta'limida ko'paytirishning qulay usullari.....	371
Ergasheva Shahlo Shoabdullo qizi	
Sensor integratsiya buzilishlari bolaning nutq, harakat va hissiy rivojlanishiga ta'siri	375
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Inson jamiyatdagi ish faoliyatida va psixologiyasida sportning o'rni.....	378
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish	382
Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna	
Обучение дошкольников иностранному языку в различных видах неречевой деятельности	386
Марасулова Доно Нигматуллаевна	

Til o'rgatishda matnning didaktik va kommunikativ ahamiyati	389
Ungarbayeva Ayman Davletbayevna	
Munavvarqori Abdurashidxonov – jadidchilik harakatining ma'rifatparvar yo'lboshchisi	393
Xasanboyeva Ruxshona Nurmatjon qizi	
Dars jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirish	396
Yulchiyeva Shoxsanam	
Особенности использования современных педагогических технологий в преподавании естественных наук в общеобразовательной школе	399
Мажидова Мадина Фархадовна, Мажидов Шерзод Фархадович	
Повышение информационной грамотности и формирование информационной культуры студентов в среде дистанционного обучения.....	403
Р. К. Аюезова	
Воздействие медиа в контексте социального формирования личности.....	407
Хайдарова Гулинур Нурбек кизи	
Теоретические основы развития интеллектуальных способностей студентов	411
Чинкулова Гулмехра Бахроновна	
O'qituvchining o'z darsini tahlil qilishi: tajriba va amaliyot	417
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini rivojlantirishda ma'naviy-axloqiy tadbirlarning o'rni	423
G'aybullayeva Sabohat Ulug'bek qizi, Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining adabiy kompetensiyalarini rivojlantirishda matn ustida ishlashning ahamiyati.....	426
Islomova Xafiza Azamatovna	
O'quvchilarda estetik qobiliyatlarni shakllantirishda xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy-metodik salohiyati	430
Kaxarova Gulnora Sa'dullayevna	
Boshqaruv kompetentligi tushunchasining pedagogik psixologik va menejment sohalaridagi ilmiy asoslari va evolyutsiyasi.....	434
Mamatqulova Kimyoxon Abdujalilovna	
Muhandislik ta'limida zamonaviy kompyuter grafikasi vositalari yordamida talabalarning konstruktorlik faoliyatini rivojlantirish.....	438
Muxitdinov Abdurahob Abduvalievich	
Turizm sohasiga oid terminlarni o'qitishda axborot texnologiyasi orqali takomillashtirish	442
Nishanova Hafiza Vafogulovna	
Ilmiy maqola yozish kompetensiyasini rivojlantirishda statistik metodlarni integratsiyalashning ta'limiy samaradorligi	446
Rahimova Indira Quddrat qizi	
Sotsiologiyavistikaning asosiy tushunchalari va konsepsiyalari	451
Rustamova Mohimbonu Maxammadjon qizi	
Pedagogik mahoratni baholashda O'zbekiston va Kanada tajribasining qiyosiy tahlili	455
Tursinova Zoxida Sharabidinovna	
Basketbolning insonning jismoniy va kognitiv rivojlanishiga ta'siri: ilmiy tahlil.....	463
Umarjanov Alimardon Alisher o'g'li	
Talaba qizlar psixik salomatligi xususiyati deviant xulq-atvorni keltirib chiqaruvchi omil sifatida.....	466
Xasanova Mashxura Abduvalievna	
Ta'lim jarayonida o'yinlardan samarali foydalanish texnologiyasi.....	471
Ortiqova Yulduz Akram qizi	
Innovatsion ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirish	475
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Talaba-qizlarda ongli vatanparvarlikni aniqlashda L. Starkining tanqidiy fikrlashni baholaydigan modifikatsiya qilingan testidan foydalanish metodikasi	479
Egamberdiyeva Nodira Melibayevna, Xaydarova Ra'no Anvarovna	
Akademik litseylarda fizikani o'qitish jarayoniga "Case-Study" metodini integratsiyalash	484
Batirov Behzod Baratovich	
Nasriy asarlarni o'rgatish samaradorligini oshirish	489
Maftunaxon Akbarova	

Autik spektr buzilishi bo'lgan bolalarda sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan o'qitish	493
Norboyeva Zamira Ravshanbekovna	
Milliy libos dizaynida an'anaviy va zamonaviy elementlar uyg'unligi	496
Xo'jamurodova Sevinch Abdilmajidovna	
Роль дидактических игр в развитии пространственного воображения учащихся	499
Валиев А. Н., Иброхимова Д. Н.	
Технология проблемного обучения как средство формирования критического мышления при обучении русскому языку	505
Собирова Гулибарно Зайнитдин кизи	
Bo'lajak o'qituvchilarning amaliyot jarayonida raqamli pedagogik resurslardan foydalanish samaradorligi	510
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, To'xtayeva Robiya Ravshanbek qizi	
Changes in Milk Production and Quality Indicators of Milk Flow (Goats) in Accordance With their Origin and Feeding	515
Abdurasulova Kamola G'afurovna, Pardayeva Muborak, Tursunqulova Diyora, Fayziyeva Vazira	
Maktab o'quvchilarining tarixiy jarayonlarni idrok etishida badiiy adabiyotlarning o'rni	519
Akbutayeva Nafisa Bozarovna	
Talabalarda ijodiy kompetensiyaning pedagogik-psixologik jihatlari	525
Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muhim pedagogik muammo sifatida	529
Ibragimov Abdulla Abdurayimovich	
Nutqiy rivojlanishi sust bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda ko'rgazmali-obrazli tafakkur xususiyatlari	536
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Biologiyaning "Ekosistema" bobini muammoli o'qitish metodikasini takomillashtirishga doir materiallarni tanlash tamoyillari	540
Jumanov Muratbay Arepbayevich, Ravshanova Umida Baxriddinovna	
Sharq mutafakkirlarining ma'naviy merosidan maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarini shakllantirishda foydalanish	544
A. Abdumannatov, Kattayeva Xumora Mamadiyor qizi	
Yoshlar ma'naviyatining shakllanishida milliy an'analar va qadriyatlar	548
Kulmatov Primkul Melikuziyevich	
Ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv va ertaklardan foydalanish	552
Madina Tashpulatova	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar	555
Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna	
Ixtisoslashgan maktablarda ona tili va adabiyot darslarida kommunikativ mashqlardan foydalanish metodikasi	559
Mavlanova Saidaxon Umarovna	
How Bilingualism Enhances Human Personality	564
Musulmonova Shokhruxa Mukhtorjon kizi	
Axborot texnologiyalar asrida pedagoglarning tarmoq uyushmalari: norasmiy ta'lim platformasi uzluksiz kasbiy rivojlanish vositasi sifatida	568
Pulatova E'tibor Obidovna	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarga ma'naviy qadriyat sifatida insonparvarlik tuyg'ularini singdirish prinsiplari	572
Xakimova Marxabo O'raqovna	
Harbiy vatanparvarlik tushunchasi va uning nazariy asoslari	576
Xudoyqulov Alimjon Obloqulovich	
Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning texnologiyasi	579
Xusenova Sadaqat Botirovna	
Dars jarayonida o'quvchilarning diqqat etishmovchiligini oldini olish	585
Yulchiyeva Shoxsanam	
Факторы, влияющие на развитие духовно-эмоционального интеллекта: методы и приёмы его развития на уроках литературы	589
Наврузова Е. П.	
Об особенностях применения энергетических терминов на уроках русского языка	592
Халикова Мухтарам Набиевна	

OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARGA MA'NAVIY QADRIYAT SIFATIDA INSONPARVARLIK TUYG'ULARINI SINGDIRISH PRINSIPLARI

Xakimova Marxabo O'raqovna

O'zbekiston – Finlandiya pedagogika instituti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
Maktabgacha ta'lim kafedrası tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada insonparvarlik tuyg'usini ma'naviy qadriyat sifatida talabalar tomonidan oliy ta'lim muassasalarida ta'lim olish jarayonida kasbiy tayyorgarlik bilan birgalikda shakllantirish yo'llari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: insonparvarlik, ma'naviy qadriyat, rahm-shafqat, do'stlik, hamkorlik, birodarlik, tarbiya, ta'lim, mehr-muhabbat, sahovat.

Abstract: This article examines the ways in which a sense of humanity can be developed as a spiritual value among students during their education in higher educational institutions, alongside their professional training.

Key words: humanity, spiritual values, compassion, friendship, cooperation, brotherhood, upbringing, education, love, generosity.

Аннотация: В данной статье рассматриваются пути формирования чувства гуманности как духовной ценности у студентов в процессе обучения в высших учебных заведениях наряду с профессиональной подготовкой.

Ключевые слова: человечность, духовные ценности, сострадание, дружба, сотрудничество, братство, воспитание, образование, любовь, щедрость.

KIRISH

Insoniyatni barcha mavjudotlardan ajratib turadigan muhim ma'naviy qadriyatlardan biri bu – insoniylik tuyg'usidir. U har bir insonda yuqori darajada shakllanishi zarur, chunki insonlar hayot davomida ijtimoiy munosabatlar, ta'lim va mehnat jarayonida o'zaro aloqalar o'rnatadilar va iliq rishtalar bog'laydilar. Bunday rishtalarning mustahkamlanishida insonparvarlik fazilatları hal qiluvchi o'rin tutadi, munosabatlarni chuqurlashtiradi hamda kengaytiradi.

Inson yaralganidan buyon o'zidan yaxshilik qoldirish, mehr ko'rsatish, do'stlik rishtalarini insonlarga va tabiatdagi barcha mavjudot hamda narsalarga nisbatan namoyon etishga intiladi. Inson bolalikdan ota-onasini hurmat qilish, ularning keksalik chog'ida mehr va g'amxo'rlik ko'rsatish zarurligiga o'rgatiladi. Shu maqsadda unga tarbiya va ta'lim berish uchun zarur sharoitlar yaratiladi. Mehnat va resurslarga qilingan sarmoyalar o'z natijasini farzand yetuk inson bo'lganida namoyon etadi. O'smirlikdan boshlab, talaba bo'lganidan so'ng esa, ta'lim muassasasida ustozlar va tengdoshlar bilan aloqalarda insoniylik va insonparvarlik tuyg'uları ustozshogird va do'stlik rishtalari bilan boyitilib, yanada mustahkamlanadi ^[1].

Insonparvarlik – bu insonning qadri, erkinligi, baxt-saodati, teng huquqliligi to'g'risida va insoniylikning barcha tamoyillarini yuzaga chiqarish uchun shart-sharoitlar yaratish borasidagi g'amxo'rlikni ifodalovchi tushunchadir. Mazkur qadriyatga ko'ra, dunyodagi eng qimmatli mavjudot bu – insondir. Butun borliq va mavjudotlar insonning baxt-saodati yo'lida xizmat qilishi lozim. Inson taqdiri, xalq manfaatları va mamlakat fuqarolari haqidagi g'amxo'rlik – insoniylikning asosiy tamoyillaridan biridir.

Insonparvarlik g'oyalari uzoq tarixga ega bo'lib, ular baxt-saodat va adolatga erishish orzusi tariqasida qadimdan xalq og'zaki ijodi, adabiyotlar, diniy va falsafiy ta'limotlarda o'z ifodasini topib kelgan. Sharq falsafasi va ijtimoiy tafakkurida insonparvarlik g'oyalari qadimdan keng tarqalgan bo'lib, ularning ko'p ming yillik tarix bilan uzviy bog'liqligi mavjud.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'rta Osiyolik mutafakkirlardan Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Mirzo Ulug'bek va Alisher Navoiy asarlarida insonparvarlik, inson erkinligi hamda inson qadr-qimmati g'oyalari ilgari surilgan. Forobiy insonlarning inoq va do'stona yashashi mamlakatda xalqlar uchun katta foyda keltirishini isbotlashga intilgan hamda tinchlikni qat'iy qo'llab-quvvatlab, butun faoliyatini inson manfaatiga yo'naltirgan. Navoiy esa inson taqdiri, xalq manfaatlari va mamlakat taraqqiyoti borasidagi g'amxo'rlikni asosiy masala qilib qo'ygan. U "dunyodagi eng qimmatli narsa insondir" degan g'oyani ilgari surgan. Uning fikricha, butun borliq va mavjudotlar insonning baxt-saodatiga xizmat qilishi lozim.

Jahon dinlari, xususan islom dinida ham insonparvarlik g'oyalari o'z ifodasini topgan. Qur'oni Karim va hadislarda faqir, kambag'al, musofir hamda muhtoj kishilarga yordam berish, sahovatli va insofli bo'lishga keng da'vat qilinadi. Insonparvarlik yaxlit dunyoqarash tizimi sifatida birinchi bor Yevropada "Uyg'onish davri"da shakllangan ^[2].

Insonparvarlik g'oyalari Yevropada o'rta asrlarda insonning kamsitilishiga, uni Xudo va din nomidan haqoratlab, Inkvizisiya gulxaniga tashlagan shafqatsiz dindorlarga va ularni qo'llab-quvvatlagan jamiyat vakillariga qarshi inson huquqlari uchun muvaffaqiyatli kurash sifatida namoyon bo'lgan. Insonparvarlik keng ijtimoiy fikrni qamrab olib, adabiyot, falsafa, san'at va boshqa sohalarida XIV–XVII asrlarda Italiyada, keyinchalik esa Yevropaning boshqa mamlakatlarida keng tarqaldi.

Keyingi asrlar davomida insonparvarlik g'oyalari "gumanizm" atamasi ostida rivoj topdi. Ushbu atama ilk bor XIX asr boshlarida fanda ishlatilgan bo'lib, XX asrning o'talarigacha jamiyatdagi adolatsizlik va tengsizlikni tanqid qilishga qaratilgan. II Jahon urushidan keyin jahon taraqqiyotida tub o'zgarishlar yuz berib, haqiqiy insonparvarlik sari jiddiy qadamlar qo'yildi. Buni BMT, YUNESKO kabi xalqaro, mintaqaviy va davlatlararo tashkilotlar tomonidan qabul qilingan deklaratsiyalar va hujjatlarda ko'rish mumkin. Bugungi kunda insonparvarlik har bir huquqiy-demokratik davlatning hayotiy tamoyillaridan biriga aylanmoqda.

O'zbekiston ham o'z siyosatini insonparvarlik tamoyillari, talablari va qoidalariga, Sharq va G'arb mamlakatlarning ilg'or tajribasiga asoslangan holda olib bormoqda.

Insonparvarlik – insonning yuksak ijtimoiy maqomini belgilab beruvchi tushuncha bo'lib, bu yo'nalishda diniy va dunyoviy, g'oyaviy-mafkuraviy, milliy va umumbashariy qarashlar, mezonlar, qadriyatlar, an'analar hamda faoliyat darajasini asoslab beruvchi tamoyillar mujassamdir. G'arb ilm-fanida insonparvarlik tamoyillari dastlab Yevropa Uyg'onish davri mutafakkirlari tomonidan ilgari surilgan, degan qarash mavjud. Aslida esa, insonparvarlik dastlab Sharqda shakllangan. Bunga miloddan avvalgi 3–4 ming yilliklarda amal qilgan qadimgi somir mixxatlarida "insoniylik" va "insonparvarlik" mazmunini bildiruvchi namlulu so'zining uchrashi, shuningdek "Avesto"dagi "Ezgu fikr, ezgu so'z va ezgu amal" g'oyasi dalildir.

Insonparvarlik g'oyalari insoniyat tarixida hayotiy tajribaga ega bo'lgan buyuk shaxslar, sarkardalar va allomalar tomonidan ilgari surilgan va keng targ'ib qilingan. Ayniqsa, diniy kitoblarda insonparvarlikka alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu g'oyalarni chuqur va keng yoritgan dinlardan biri – islom dini bo'lib, Qur'oni Karim hamda hadislar bunga yaqqol misoldir.

Bugungi kunda ham jahon miqyosida insonparvarlik ma'naviy qadriyat sifatida qadrlanmoqda. Ota-bobolarimizdan meros bo'lib kelayotgan odatlar – bir-biriga yordam ko'rsatish, og'ir kunlarda yelkadosh bo'lish, do'stlik rishtalarini avlodlar o'rtasida mustahkamlash – bu qadriyatning amaliy ko'rinishidir ^[3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda asosiy e'tibor oliy ta'lim muassasalarida talabalar ongiga insonparvarlik tuyg'ularini singdirish jarayonini o'rganishga qaratildi. Ma'lumotlar to'plash uchun asosan kuzatuv, suhbat va so'rovnoma metodlaridan foydalanildi. So'rovnomalar Toshkent va boshqa hududlardagi pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalardan olinib, ularning insonparvarlik qadriyatlariga munosabati aniqlashtirildi. Kuzatuvlar bevosita dars jarayonlari hamda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarda olib borildi. Olingan ma'lumotlar kontent tahlil hamda statistik usullar orqali umumlashtirilib, sifat va miqdoriy jihatdan tahlil qilindi. Natijalar talabalarda insonparvarlikning shakllanish darajasi va unga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Talabalar orasida insonparvarlik ruhini shakllantirishda quyidagi tadbirlarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi: birgalikda ta'lim olish, topshiriqlarni bajarish, tadbirlarga tayyorgarlik ko'rish, nuroniylar va mehribonlik uylari tarbiyalanuvchilari holidan xabar olish. Ushbu faoliyatlar orqali talabalar orasida mehr-oqibat, g'amxo'rlik, hamjihatlik kabi insonparvarlik fazilatlarini rivojlanadi.

Ta'lim tizimida insonparvarlik tuyg'ulari – bu talabaning yetuk shaxs sifatida shakllanishi, uning qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda, ijtimoiy hamda axloqiy qadriyatlarni singdirishga yo'naltirilgan muhim tarbiyaviy jarayondir. Ushbu jarayon quyidagi asosiy prinsiplarga tayangan holda amalga oshirilishi lozim:

- Ta'lim tizimini insonparvarlashtirish – bu uzluksiz jarayon bo'lib, talabaning shaxs sifatida har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. U talabalarga nafaqat bilim va ko'nikmalarni egallash, balki ularning axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarini shakllantirishga, ularni jamiyatga foydali shaxs sifatida tayyorlashga qaratilgan.
- Talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olish – har bir talabaning o'ziga xos jihatlari, qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini e'tiborga olish.
- Talabalarning o'z-o'zini tanlash erkinligini ta'minlash – talabalarga o'z o'quv yo'nalishi, o'rganish usuli va materiallarini tanlashda erkinlik berish.
- Talabalarning o'z-o'zini rivojlantirishini qo'llab-quvvatlash – ijodiy fikrlash, tanqidiy yondashuv va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.
- Barcha talabalar uchun teng imkoniyatlar yaratish – talabaning ijtimoiy kelib chiqishi, jinsi, millati yoki boshqa jihatlardan qat'i nazar, ularga teng sharoitlar taqdim etish.
- Talabalarga har tomonlama qo'llab-quvvatlashni taqdim etish – moliyaviy, psixologik va boshqa turdagi yordam ko'rsatish orqali ta'lim jarayonini osonlashtirish.
- Talabalarning huquqlarini himoya qilish – ularning sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilgan holda, huquqiy madaniyatni singdirish.
- Axloqiy qadriyatlarni singdirish – adolat, halollik, hurmat, mas'uliyat va muhabbat kabi qadriyatlarni talabalarga ongli ravishda yetkazish.
- Talabalarning ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantirish – ularni jamiyatdagi o'z o'rnini anglashga va faol ishtirok etishga yo'naltirish.
- Ekologik ongni shakllantirish – atrof-muhitga nisbatan ongli va mas'uliyatli munosabatni rivojlantirish.
- Ta'lim jarayonini jozibador va interaktiv qilish – talabalar faol ishtirokini rag'batlantiruvchi usullarni qo'llash.
- O'qituvchilarning insonparvar yondashuvini shakllantirish – pedagoglar tomonidan talabalarga mehr bilan, ehtiyojlarini inobatga olgan holda yondashuvni targ'ib qilish.
- O'z-o'zini baholashni rag'batlantirish – talabalar o'z bilimini mustaqil tahlil qilish orqali o'z ta'lim jarayonini boshqarish ko'nikmasini rivojlantirishi lozim.
- Ta'lim tizimini jamiyatning rivojlanish ehtiyojlariga moslashtirish – zamonaviy ijtimoiy-ma'naviy talabalar asosida, talabalarni faol fuqarolar sifatida shakllantirish.
- Ta'lim tizimini mehnat bozorining talabalariga moslashtirish – yoshlarni zamonaviy kasblar va kasbiy malakalarga tayyorlash orqali amaliyotga yo'naltirish.
- Ta'lim tizimini globalizatsiya jarayonlariga moslashtirish – talabalarni xalqaro hamkorlik, raqobatbardoshlik va madaniyatlararo muloqotga tayyorlash.

Shunday qilib, ta'lim tizimini insonparvarlashtirish va gumanizatsiyalash – bu talabaning shaxsiy rivojlanishini ta'minlash, uning ehtiyojlari va ijtimoiy ahamiyatini e'tirof etgan holda, uni ijtimoiy hayotda faol ishtirok etuvchi va axloqiy barkamol inson sifatida shakllantirishga xizmat qiluvchi doimiy va strategik jarayondir ^[4, 5].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, insonparvarlik – bu insonning qadri, erkinligi, baxt-saodati va teng huquqliligi to'g'risida g'amxo'rlik qilishni, shuningdek insoniylik tamoyillarini ro'yobga chiqarish uchun zarur sharoitlar yaratishni ifodalovchi muhim tushunchadir. Ushbu g'oyaga ko'ra, dunyodagi eng qimmatli mavjudot – bu insondir.

Butun borliq va mavjudotlar inson baxtu saodatiga xizmat qilishi lozim. Inson taqdiri, xalq manfaatlari hamda mamlakat fuqarolari haqida g'amxo'rlik qilish – insoniylikning asosiy mazmunini tashkil etadi.

Tarbiyaning asosiy g'oyasi bo'lmish insonparvarlik tushunchasi inson yoki shaxs taqdirini o'zida mujassam etadi. Insonparvarlik har bir xalqning azaliy va umumiy qadriyati hisoblanadi. Masalan, Ikkinchi Jahon urushi (1939–1945) yillarida o'zbek xalqining turli millat vakillariga nisbatan ko'rsatgan insonparvarligi, bolajonligi, xalqparvarligi va mehr-oqibatlilik fazilatlariga bunga yorqin misoldir. Tarbiyaning markazida shaxs turar ekan, har bir inson komil inson bo'lishga intilishi lozim. Shundagina kutilgan natijalarga erishish mumkin.

Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy va boshqa buyuk allomalar asarlarida insonparvarlik, inson erkinligi hamda inson qadr-qimmati g'oyalari keng yoritilgan. Forobiy insonlarning inoq va do'stona yashashi mamlakatda xalqlar uchun katta foyda keltirishini isbotlashga intilgan va tinchlikni qat'iy qo'llab-quvvatlab, butun faoliyatini inson xizmatiga bag'ishlagan. Navoiy esa inson taqdiri, xalq manfaatlari va mamlakat istiqboliga bo'lgan g'amxo'rlikni asosiy vazifa deb bilgan. Uning fikricha, butun borliq va mavjudot inson baxt-saodatiga xizmat qilishi kerak.

Jahon dinlari, jumladan islom dinida ham insonparvarlik g'oyalari alohida o'rin egallaydi. Qur'oni Karim va hadislarida faqir, kambag'al, musofir va muhtoj kishilarga yordam berish, sahovatli va insofli bo'lishga keng da'vat etiladi.

Insonparvarlik, avvalo, insonlarning o'zaro hurmati, bir-birini qadrlashi, mehr-oqibatli bo'lishi, ko'maklashishi, hamdardlik ko'rsatishi va qayg'uga sherik bo'lishida namoyon bo'ladi. Insonparvar shaxs Vatan tuyg'usini qalbida chuqur mujassam etgan bo'ladi. U Vatanning ulug' ne'mat ekanligini teran anglaydi. "Vatan tuprog'i – lazizdir" degan xalqona hikmat bejiz aytilmagan. Ana shunday shaxs o'z manfaatlaridan ko'ra Vatan manfaatini ustun qo'yadi, shu yuksak g'oya bilan yashaydi, mehnat qiladi va ijod qiladi. U o'z ijodiy mahsulidan boshqalarni bahramand etadi, o'zi esa qanoatli va sabr-toqatli bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Saitqosimov A. Ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etish metodikasi: o'quv qo'llanma. – Toshkent: Fan va ta'lim, 2022.
2. Aliyev M. O'zbekiston yoshlari buzg'unchi g'oyalarga qarshi. Milliy-ma'naviy yuksalish va yoshlar tarbiyasining ayrim masalalari: maqolalar to'plami. – JDPI, 2021.
3. Daminov I. Ota-ona hikmat, farzand – chiroq. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
4. Saitqosimov A. Milliy g'oya va ijtimoiy barqarorlik. – Toshkent: Tafakkur, 2014.
5. Xakimov N., Jo'raqulov O. Talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash (I.A. Karimovning "O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari" asari asosida metodik qo'llanma). – Toshkent: Fan, 1998.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.